

Stichting NIOC

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2025, gehouden op donderdag 27 maart 2025 jl. en georganiseerd door Hogeschool Windesheim). Bij elkaar zo'n 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op 18 maart 2027 in Arnhem en wordt georganiseerd door HAN University of Applied Sciences.

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

Werken 2.0: Van vak naar vaardigheid

Peter Becker - Haagse Hogeschool,
Academie voor ICT en Media

Jan Krans - Haagse Hogeschool,
Academie voor ICT en Media

SAMENVATTING

Op de Haagse Hogeschool is een minor ontwikkeld waarin studenten kunnen kennismaken met en zich kunnen voorbereiden op het Nieuwe werken. De minor is voorbereid en wordt uitgevoerd in samenwerking met een bedrijfspartner. De eerste ervaringen zijn positief. Studenten geven aan zowel het onderwerp als de inbreng van buiten waardevol te vinden.

TREFWOORDEN

Minor, samenwerking bedrijfsleven, nieuwe leren, web 2.0, verandermanagement.

INLEIDING

De afgelopen jaren is het zogenaamde 'Nieuwe werken' omarmd door zowel overheid, bedrijfsleven als politiek. Het nieuwe werken wordt vaak in verband gebracht met ICT, aangezien de technische ontwikkelingen het nieuwe werken faciliteren, maar feitelijk gaat het om een ontwikkeling waarbij organisaties op een andere manier worden georganiseerd en geleid. Kenmerken van het nieuwe werken zijn: minder sturing, grotere verantwoordelijkheid van de medewerker en de mogelijkheid een deel van de werkzaamheden plaats- en tijdonafhankelijk uit te voeren. Maatschappelijke ontwikkelingen als de toegenomen

individualisering, de opkomst van de kenniseconomie en de noodzaak van bedrijven om talent aan zich te binden vormen belangrijke factoren die de opkomst van het nieuwe werken teweegbrengen.

Toch kan niet worden ontkend dat de ICT-ontwikkelingen van de afgelopen jaren een belangrijke voorwaarden-scheppende en stimulerende rol spelen bij de opkomst van het nieuwe werken.

Als opleidingen zijn we verantwoordelijk voor de scholing van mensen die de verschillende ICT-toepassingen zullen implementeren en installeren. Daarnaast zullen onze studenten ook als werknemer in aanraking komen met het nieuwe werken als concept waarbinnen ze hun professionele werkzaamheden verrichten. Het is daarom interessant de werknemers van de toekomst te laten kennismaken met de (on)mogelijkheden van Web 2.0 en hen te laten reflecteren op de invloed die het gebruik van nieuwe tools kan hebben op de structuur van een organisatie. Zij komen daarmee niet alleen in aanraking met de technische aspecten, maar vooral ook met kritische succesfactoren als steun van het management, bereidheid van medewerkers om kennis te delen en het veranderingsvermogen van een organisatie.

De opleiding Informatiedienstverlening en Informatie-management (IDM), onderdeel van de Academie voor ICT en Media van de Haagse Hogeschool organiseert in samenwerking met Atos Origin de minor 'Werken 2.0' waarin deze kennismaking en reflectie centraal staan. De eerste ervaringen met de minor zijn zeer positief en leiden wat ons betreft tot een aantal conclusies.

DE MINOR

Web 2.0 bepaalt de vorm en de inhoud van de minor die is opgebouwd uit drie delen.

1

Ervaring opdoen met de nieuwe mogelijkheden voor communicatie en kennisdeling door te werken met een aantal gratis beschikbare tools zoals Google Docs, Calendar, LinkedIn, Remember The Milk, Blogspot, Dropbox, SlideShare enzovoort.

2

Het werken aan een managementgame, gebaseerd op de fictieve Gemeente Briksendam. Hierin werkte de studenten scenario's uit voor een aantal processen bij een gemeente. Met de game kunnen ambtenaren werken aan een verbetering van de processen door 2.0-elementen toe te voegen.

3

Het uitwerken van een adviesopdracht over de toepassing van het nieuwe werken bij de overheid. Door middel van een vragenlijst werden ambtenaren van een aantal ministeries bevraagd over hun kennis van en houding tegenover het nieuwe werken. Ook werd in kaart gebracht wat de mogelijke belemmeringen om te starten met het nieuwe werken.

Bij de opdrachten gaat het niet alleen om het verwerven van kennis en ervaring, maar ook om het veranderen van de mindset.

In het onderwijs van de minor Werken 2.0 wordt het model van Atos Origin voor verandermanagement gehanteerd door achtereenvolgens de vijf fasen van verandering te doorlopen:

1

bewustwording

2

beeldvorming

3

ervaring

4

doen

5

verzorgen

Ad 1: **Bewustwording.** In de eerste fase worden de studenten door middel van gastcolleges en demonstraties geconfronteerd met verschillende maatschappelijke en technische ontwikkelingen. Het is gebleken dat studenten niet erg op de hoogte zijn van het bestaan van veel tools, laat staan dat ze zich bewust zijn van de mogelijkheden en consequenties voor professionele omgevingen.

Ad 2: **Beeldvorming.** Na de bewustwording wordt de studenten gevraagd een visie te formuleren ten aanzien van het nieuwe werken en de rol van ICT. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan de persoonlijke situatie van de student door middel van de vraag: 'Hoe zie jij je professionele toekomst?'

Ad 3: **Ervaring.** Zoals aangegeven bepaalt Web 2.0 niet alleen de inhoud maar ook de vorm. Studenten worden gestimuleerd de verschillende online tools te gebruiken bij het groepsonderwijs. Hierbij gaat het om communities als LinkedIn en MySpace, Online agenda en omgevingen waarin samen aan documenten kan worden gewerkt. De minor kende bij de eerste uitvoering een heuse wereldprimeur: het nieuwste samenwerkingsplatform van IBM werd door de studenten gebruikt om informatie te delen en samen te werken. De docenten konden via het platform de voortgang van de studenten monitoren. De traditionele leeromgeving die normaal binnen het onderwijs wordt ingezet voor documentdistributie door de docent wordt bij deze minor niet gebruikt.

Ad 4: **Doen.** Teneinde inzicht te krijgen in de randvoorwaarden voor een succesvolle implementatie van 2.0-tools in een professionele setting voeren de studenten een quickscan uit bij verschillende ministeries. Uit de quickscan kwam als belangrijkste conclusie naar voren dat een groot deel van de respondenten positief staat tegenover de mogelijkheden, maar dat de techniek (firewall, geen mogelijkheden applicaties te installeren) een belemmerende factor is. Hierbij moet worden aangetekend dat bij dergelijk onderzoek diegenen die enthousiast zijn over het onderwerp eerder geneigd zijn de vragenlijst in te vullen.

Ad 5: **Verzorgen.** Op basis van hun bevindingen presenteren de studenten een advies over de implementatie van nieuwe samenwerkingstools binnen de overheid. Dat de overheid hiervoor open staat, blijkt uit het succes van het initiatief 'Ambtenaar 2.0'. De initiatiefnemer hiervan, ambtenaar Davied van Berlo, was al eens gastspreker bij de minor.

De ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe werken gaan snel. De inhoud van de minor ligt dan ook niet vast. Nieuwe tools, ontwikkelingen en inzichten worden zoveel mogelijk verwerkt in de stof en de opdrachten en regelmatig worden nieuwe gastsprekers uitgenodigd. Bij de volgende uitvoering zullen de studenten aan de slag gaan met het nieuwe platform Google Wave dat eind 2009 wordt gelanceerd.

BEVINDINGEN

We kunnen constateren dat de studenten compleet verrast worden door datgene wat hen wordt aangeboden. Dat informaticastudenten niet zo bekend zijn met genoemde maatschappelijke ontwikkelingen is misschien nog niet zo verrassend te noemen.

Opvallend is wel dat ze ook erg onbekend blijken te zijn met het scala aan tools, laat staan dat ze hebben nagedacht over de toepassing van deze tools in een professionele omgeving en de veranderingen die dit teweeg kan brengen.

Verder hebben we waargenomen hoe de oorspronkelijke passiviteit van de studenten compleet veranderde tijdens de minor. Na aanvankelijk een afwachtende houding te hebben aangenomen gingen de studenten vanaf de ervaringsfase zeer voortvarend te werk. Hierbij is het duidelijk dat de studenten sterk worden aangesproken door zowel de inhoud als de onderwijsvorm. Het grote aantal gastpresentaties en bedrijfsbezoeken speelt daarbij een belangrijke rol.

De studenten tonen zich na afloop van de minor zeer enthousiast over het geleerde. Ze geven aan dat hun visie op het nieuwe werken en het samenwerken binnen organisaties compleet is veranderd en de meesten richten de focus ook op de eigen professionele toekomst.

Bij de afsluitende presentaties wordt aan de studenten gevraagd daar een aantal sheets aan te wijden. Soms geven studenten aan in de tien weken van de minor gericht en effectiever met de eigen toekomst bezig te zijn geweest dan in andere onderwijssettings zoals gesprekken met een studiebegeleider. Zij laten deze uitspraken ook volgen door concrete acties. Dit beperkt zich niet tot werkzaamheden in het kader van stage of afstuderen, waarbij studenten zijn betrokken bij de implementatie van het nieuwe werken in organisaties; ook op persoonlijk vlak leidt dit tot vergaande inzichten en besluiten.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Hoewel er in de minor geen sprake is van gericht onderzoek, is de conclusie gerechtvaardigd dat de huidige generatie studenten ondanks typering als 'digital natives' en 'generatie Y' slechts in beperkte mate bekend is met de technische mogelijkheden ten behoeve van samenwerking en communicatie. Ontwikkelingen als het Nieuwe werken zijn voor de studenten geheel nieuw, terwijl zij daar in hun professionele toekomst zeker mee in aanraking zullen komen. Dat geldt overigens niet alleen voor de toekomstige professionals in de ICT. In ieder beroepenveld, van jurist tot fysiotherapeut, zal de komende jaren sprake zijn van een grotere mate van kennisuitwisseling, eigen verantwoordelijkheid en samenwerking. Wat ons betreft is onderwijs in Werken 2.0 dan ook interessant voor studenten van alle disciplines. Dat levert direct voordeel op want iedere hbo-student kan nu al profiteren van de mogelijkheden die 2.0-tools bieden voor communicatie, netwerken, organiseren en samenwerken.

Binnen De Haagse Hogeschool wordt de minor voortaan aangeboden aan de studenten van alle opleidingen. Zo ontwikkelt Werken 2.0 zich langzamerhand van vak naar vaardigheid.

Tijdens het blok worden studenten gestimuleerd om in relatie met het onderwerp kritisch na te denken over de eigen toekomst. Dit heeft een onverwacht positief effect en het lijkt ons de moeite waard om de mogelijkheden van deze alternatieve vorm van studiebegeleiding nader te onderzoeken.

Ten slotte kan het geen kwaad ook eens te kijken naar de mate waarin wij als docenten de nieuwe mogelijkheden benutten. Te denken valt bijvoorbeeld aan het gebruik van Wiki-software voor het ontwikkelen van lesmateriaal, het inrichten van een omgeving op het netwerk waar alle presentaties voor alle collega's beschikbaar zijn en het gebruik van communities om gastsprekers of mogelijke opdrachtgevers te benaderen. De mogelijkheden zijn eindeloos.

